

**Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet**

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
19/1565

Vår referanse:
201901491-9 008

Sted, Dato
Oslo, 01.09.2019

**SVAR FRA POLITIDIREKTORATET - HØRINGSBREV - FORSLAG TIL NY
BARNEVERNLOV**

Vi viser til Barne- og likestillingsdepartementets brev av 04.04.2019 med høringsnotat med forslag til ny barnevernslov.

Politidirektoratet har forelagt høringen for Kripos, Politiets Utlendingsenhet (PU), Politihøgskolen (PHS) og samtlige politidistrikter. Vi har mottatt innspill fra Kripos, PU, Oslo og Nordland politidistrikt og Statens barnehus. Innspillene er delvis innarbeidet i direktoratets hørings svar, samt følger vedlagt i kopi.

Departementets forslag er en oppfølging departementets høringsbrev av 07.11.2016 vedrørende NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse. Politidirektoratet ga i forbindelse med dette innspill i brev av 03.02.2017, og det vises til disse.

Politidirektoratet er generelt positivt til forslaget til ny barnevernslov har en bedre oppbygging, er mer oversiktlig og har et tydeligere språk, hvilket vil gjøre regelverket mer tilgjengelig. Politidirektoratet vil i det følgende gi bemerkninger til enkelte av punktene i høringsnotatet, hvor blant annet forslaget kan skape utfordringer i det nærmere samarbeidet mellom barnevernet og politiet. Vi følger samme punktnummerering som i høringsnotatet.

Kapittel 5. Formål, virkeområde og grunnleggende bestemmelser

Til punkt 5.2.3. Prinsippet om barnets beste

Departementet foreslår å innta i barnevernsloven at barnets beste er et grunnleggende hensyn i alle handlinger og avgjørelser som berører et barn etter loven, hvilket er tråd med Grunnloven og barnekonvensjonen. I sitt hørings svar til NOU 2016:16 Ny barnevernslov av 03.02.2017 ga Politidirektoratet følgende beskrivelse knyttet til de ulike praktiske sider av prinsippet om barnets beste, ref. side 2 nederst:

Politidirektoratet peker videre på utfordringene som ofte oppstår i saker der barneverntjenesten og politiet har parallelle prosesser med henholdsvis en

Politidirektoratet

Post: Postboks 2090 Vika, 0125 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950
Giro: 7694.05.18020
www.politi.no

undersøkelsessak og straffesak. I slike situasjoner er det særdeles viktig med god samhandling, slik at en unngår at politiets etterforskning vanskeliggjøres, samtidig som at hensynet til barnets beste blir ivaretatt. Dette har i praksis skapt utfordringer i lang tid. I denne forbindelse kan det blant annet nevnes at Bufdir har nedsatt en arbeidsgruppe som ser nærmere på samarbeidet mellom barneverntjenesten og politiet i saker som omhandler mishandling i nære relasjoner. Noe av utfordringen er at barneverntjenesten og politiet i noen tilfeller kan oppleves å ha forskjellig forståelse av hva barnets beste er. Dette har man sett eksempler på ved at bevis i straffesak forspilles og/eller at det barnefaglige hensynet ikke blir tilstrekkelig ivaretatt, noe som er veldig uheldig for det enkelte barns situasjon.

Videre fremkommer det av høringssvaret på side 3 tredje avsnitt:

Når det gjelder NOU'ens punkt 5.3.2.4 som omhandler en nærmere regulering av barnets beste, bør det etter Politidirektoratets syn tas sikte på å utarbeide en felles forståelse av hva som skal ligge til grunn i en vurdering av barnets beste i de tilfeller der politiet og barneverntjenesten arbeider parallelt. Dette bør vurderes klargjort i forarbeidene. For eksempel gis det i NOU'en på side 54 en oversikt over hensyn som skal tas med i vurderingen av barnets beste. Her kunne det under punktet om barnets behov for omsorg og beskyttelse, vært særskilt kommentert at det også må ses hen til om det er igangsatt etterforskning, jf. ordlyden "beskyttelse".

Politidirektoratet har merket seg Dommerforeningens innspill på side 37 i herværende høringsnotat, hvor det etterlyses en avklaring knyttet til forrang ved motstrid mellom de ulike hensyn som skal ligge til grunn i en barnets beste-vurdering. Etter Politidirektoratets syn, vil en slik avklaring også være av betydning for hvordan barnets beste-vurderingen skal foretas i de tilfeller der det er parallelle saksforløp i barneverntjenesten og politiet.

I tillegg vil det også være en ikke ubetydelig praktisk betydning at forarbeidene til ny barnevernslov kommenterer de tilfeller der barnets beste-vurderingen står i motstrid med politiets etterforskning. Departementet fremholder på side 42 andre avsnitt følgende:

[En] konkretisering av det nærmere innholdet i barnets beste-vurderingen bør tydeliggjøres i retningslinjer og faglige anbefalinger. Dette kan i større grad gi barnevernsansatte praktisk veiledning og hjelp til å foreta grundige vurderinger i konkrete saker og sakstyper. Innholdet i barnets beste-vurderingen må holdes faglig oppdatert i tråd med rettsutviklingen og ny forskning om barnets utvikling og behov. Departementet mener også av disse grunner at loven ikke er det best egnede virkemiddelet for å tydeliggjøre innholdet i barnets beste-vurderingen.

Politidirektoratet ser argumentet til departementet, men fastholder behovet for å avklare det overordnede spørsmålet om forrang i lov/forarbeidet til lov. Utarbeidelsen av Nasjonale retningslinjer for samhandling mellom politiet og barneverntjenesten kan gi utfyllende detaljer knyttet til vurderingen, men selve spørsmålet om forrang krever forankring på et høyere rettskildemessig nivå.

Til punkt 5.6. Lovens virkeområde

I forslag til ny § 1-2 om lovens virkeområde nevnes flyktninger og internasjonalt fordrevne uttrykkelig i første ledd tredje punktum. PU har stilt spørsmål ved om dette er nødvendig all

den tid disse gruppene også omfattes av første ledd første til annet punktum eller tredje ledd. PU viser til at øvrige grupper med utenlandske mindreårige ikke er nevnt i bestemmelsen, herunder de som søker oppholdstillatelse på andre grunnlag enn asyl, de som har fått avslag på søknad om tillatelse og/eller de som oppholder seg i Norge uten gyldig tillatelse. Formuleringen i første ledd tredje punktum kan dermed skape forvirring omkring lovens virkeområde og hvem som faktisk er omfattet.

PU uttrykker videre følgende i sitt høringsinnspill:

Det at noen grupper utheves særlig kan bidra til et redusert fokus på de øvrige mindreårige utenlandske borgerne som oppholder seg i Norge, noe som fremstår som uheldig. Alle mindreårige som oppholder seg i Norge omfattes av barnevernloven, uavhengig av oppholdsstatus. Det er viktig at det ikke kun er de som har søkt asyl og befinner seg på omsorgssentre eller asylmottak som prioriteres. Det må være gode sikkerhetsventiler for også å fange opp de som ikke selv tar kontakt med myndighetene, herunder de som oppholder seg i Norge uten gyldig tillatelse.

Det vises også til at mange asylsøkere får sine søknader behandlet under ulike hurtigprosedyrer, og at de derfor vil oppholde seg i Norge i en svært begrenset tidsperiode. I slike tilfeller vil i utgangspunktet barnevernets adgang til å gripe inn være begrenset, jf. § 1-2 tredje ledd i lovforslaget og Ot. Prp. Nr. 44 (1991-1992) kapittel 1, punkt 1.2. Ettersom de har status som "flyktning" omfattes de imidlertid også av første ledd tredje punktum, slik at det ikke er noen begrensninger i hvilke tiltak barnevernsmyndighetene kan iverksette. Det at flyktninger og internasjonalt fordrevne nevnes særskilt kan således bidra til forvirring omkring hvilke tiltak barnevernstjenesten kan iverksette.

Politidirektoratet er enig med PUs oppfatning om at § 1-2 første ledd tredje punktum av disse grunnene bør fjernes.

Videre støtter Politidirektoratets PUs syn om at det vil være hensiktsmessig om forholdet mellom utlendingsloven og barnevernsloven fremkommer i barnevernsloven og ikke kun av forarbeidene. Som PU viser til, er det utlendingsloven og utlendingsmyndighetene som avgjør om et barn har lov til å oppholde seg i landet. PU har erfart at barnevernsmyndighetene har fattet vedtak som har forhindret returner, hvilket kan få negative følger for Norges relasjoner til returlandene og returforutsetningene, særlig knyttet opp mot familiesplittelser. Det burde dermed komme klart frem i ny barnevernslov at barnevernsmyndighetene ikke kan gripe inn med tiltak som setter utlendingsregelverket til side, herunder at eventuelle vedtak fattet av barnevernsmyndighetene ikke må komme i konflikt med effektivering i utlendingsaken.

Kapittel 6. Bekymringsmelding og undersøkelse

Til punkt 6.5. Krav til undersøkelsen

Under høringsnotatets punkt 6.5 på side 78 foreslår departementet en presisering i barnevernsloven § 6-8 som innebærer at barneverntjenestens leder kan vedta at et barn skal bringes til sykehus eller annet sted for kortvarig medisinsk undersøkelse. Slik dette er regulert i dag kan barneverntjenesten ikke selv bringe barnet til denne typen undersøkelse. Dette krever bistand fra politiet. Slik Politidirektoratet forstår det, ønsker nå departementet å fjerne dette kravet slik at barneverntjenesten selv kan bringe barnet til sykehus eller annet sted for

kortvarig medisinsk undersøkelse. Politiet vil kun eventuelt bistå. Politidirektoratet støtter dette forslaget under henvisning til at denne typen medisinske undersøkelser gjennomføres som følge av barneverntjenestens undersøkelsessak, og således faller utenfor politiets alminnelige ansvarsområde. Etter vår oppfatning vil endringen innebære at barneverntjenesten selv bringer barnet til besluttet undersøkelse, og ber om bistand til dette fra politiet kun i de tilfeller barneverntjenesten anser det nødvendig å få bistand fra politiet.

Til punkt 6.6. Undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon

Høringsnotatets punkt 6.6 omhandler blant annet de tilfeller der barnet har foreldre som ikke bor sammen. På side 80 påpeker departementet betydningen av at det i de tilfeller barneverntjenesten i barnets samvæerskommune mottar en bekymringsmelding bør meldingen i de fleste tilfeller videresendes bostedskommunen for oppfølging der. Politidirektoratet har ingen innvendinger til dette. Etter direktoratets syn, bør informasjonsdeling barneverntjenestene imellom kunne gjøres uhindret der det er nødvendig for å ivareta barnet på en helhetlig måte.

I tillegg ønsker Politidirektoratet å påpeke nødvendigheten av at barneverntjenesten deler informasjon i de tilfeller der barnet flytter fra en kommune til en annen. Direktoratet er kjent med at det i slike tilfeller kan være litt tilfeldig hvorvidt barneverntjenesten som mottar bekymring for et barn faktisk gjøres kjent med at det eksisterer barnevernssak på det aktuelle barnet i en eller flere andre kommuner. Dette vil være særlig utfordrende i de tilfeller der familien flytter ofte. Det bør fremkomme av forarbeidene at barneverntjenesten så langt det er mulig varsler barneverntjenesten i ny bostedskommune (forutsatt at barneverntjenesten blir kjent med hvor barnet flytter). Dette vil være viktig informasjon for å sikre at barneverntjenesten får en helhetlig oppfølging av barnet uten opphold. Informasjon vil også ha betydning for politiets etterforskning.

Kapittel 8. Akutttiltak

Til punkt 8.4.2. Påtalemyndighetens vedtakskompetanse

I høringsnotatet foreslås det å videreføre påtalemyndighetens akuttkompetanse for midlertidige vedtak. Oslo politidistrikt er positive til forslaget. Nordland politidistrikt er skeptisk til forslaget og uttaler følgende:

Slike vedtak ligger utenfor det som påtalemyndigheten i det daglige håndterer, og påtalemyndigheten mangler også den barnefaglige og barnerettslige kompetansen som tilligger barnevernet. En har forståelse for at det er problematisk å ha akuttberedskap tilgjengelig for kommunen, men det fremstår som et dårlig alternativ å plassere ansvaret for mangelfull kommunal beredskap over på politiets jurister. Det bør i stedet pålegges kommunene å etablere akuttberedskap enten i den enkelte kommune, eller i interkommunal regi for å ha på plass tilstrekkelig kompetanse til å treffe slike vedtak. Lokalt i Nordland har en av og til hatt situasjoner hvor en opplever at kommuner søker å spare penger på å unngå overtid på sine ansatte ved å henvise til påtalemyndighets beslutningskompetanse utenfor normal arbeidstid. Det i seg selv bør tale for at det ikke gis kompetanse til påtalemyndigheten til å treffe slike vedtak. Den akutte og tidskriske situasjon som politiet av og til kommer i, kan løses innenfor nødrettssporet inntil kommunalt barnevern får gjort sine vedtak.

Politidirektoratet har forståelse for det syn Nordland politidistrikt fremhever. Likevel er vi av den oppfatning at fokuset bør være på hva som gir den beste døgnberedskapen for barnet. Etter gjeldende rett er det bare barnevernsleder eller dennes stedfortreder som kan fatte midlertidig vedtak i akuttsituasjoner. Dersom man fratår påtalemyndigheten kompetanse til å fatte slike vedtak, kan manglende tilgjengelighet hos barnevernet innebære risiko for svikt ved at barn som er i en akutt faresituasjon ikke vil bli ivaretatt og beskyttet på en forsvarlig måte.

Videre er Politidirektoratet enig med departementet i at det kan oppstå situasjoner der det kan bli mer komplisert å beskytte barn i akutt krise dersom påtalemyndigheten fratår muligheten til å fatte de beskyttelsestiltak som er nødvendig, ettersom politiet er en nødetat som ofte er først til stede i krisesituasjoner, samt har trening og erfaring i å håndtere kriser.

Politidirektoratet viser til at departementets forslag om å lovfeste kommunens plikt til akuttberedskap ikke innebærer at barneverntjenesten må ha beredskap og tilgjengelighet til selv å kunne fatte midlertidige akuttvedtak til enhver tid. Kjernen i plikten til å ha en forsvarlig akuttberedskap er ifølge høringsnotatet at barneverntjenesten også utenfor ordinær kontortid må ha tilstrekkelig og riktig kompetanse tilgjengelig. Dersom påtalemyndigheten ikke lenger skulle hatt kompetanse til å fatte midlertidige akuttvedtak, måtte det etter Politidirektoratets syn vurderes lovendringer slik at andre enn barnevernsleder og dennes stedfortreder kan fatte slike vedtak. Dette ville imidlertid etter Politidirektoratets oppfatning reist rettsikkerhetsmessige spørsmål og betinget store endringer i organiseringen av barneverntjenesten.

Politidirektoratet viser for øvrig til at forslaget ikke vil medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning for politiet ettersom det vil være en videreføring av allerede gjeldende regler.

Kapittel 9. Omsorgsovertakelse, fratakelse av foreldreansvar og adopsjon

Til punkt 9.2. Vedtak om omsorgsovertakelse

I forslag til ny § 5-2 foreslår departementet i hovedsak å videreføre bestemmelsen om iverksetting av vedtak om omsorgsovertakelse. Politidirektoratet viser til Kripos sitt innspill på side 2 andre avsnitt som påpeker følgende:

De situasjoner der et barn som er bosatt i Norge tas med til et land som ikke er tilsluttet 1996-konvensjonen før det fattes vedtak om omsorgsovertakelse, og det deretter fattes vedtak om omsorgsovertakelse, vil tilsynelatende reguleres av utkastets § 5-2 første ledd. I disse tilfellene vil man antakelig ikke rekke å få iverksatt vedtaket/få barnet hjem innen seks uker, med den konsekvens at vedtaket om omsorgsovertakelse kan falle bort. Dette kan eksempelvis være situasjonene som departementet skriver om i punkt 5.6.3.1, s. 60, som gjelder barn som er sendt ut landet mot sin vilje og som blir utsatt for tvang eller negativ sosial kontroll. Vi kan ikke se at denne situasjonen er berørt i departementets høringsnotat, men antar at dette er en situasjon som kan utgjøre "særlige grunner" som kan gi grunnlag for fristforlengelse, jf. lovutkastets § 5-2, første ledd, siste punktum.

Til punkt 9.5. Vedtak om fratakelse av foreldreansvar og oppheving av slike vedtak

Departementet foreslår å presisere i ny § 5-8 at fylkesnemnda kan vedta fratakelse av foreldreansvar dersom det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse og det foreligger særlige grunner som tilsier at fratakelse av foreldreansvar er nødvendig for å ivareta barnet. Særlige grunner kan blant annet være der det er nødvendig å frata foreldreansvaret hvis barnet ikke skal ha samvær med foreldrene og lever på sperret adresse. I tråd med Kripos sitt innspill støtter Politidirektoratet forslaget til ny § 5-8 og er enig med departementets merknader vedrørende behovet for fratakelse av foreldreansvaret i saker hvor barnet bor på sperret adresse og ikke skal ha kontakt med foreldrene. Som Kripos viser til, er det viktig for ivaretagelsen av barnets sikkerhet at foreldrene ikke kan motsette seg en navneendring eller få rede på hva det nye navnet er.

Videre støtter Politidirektoratet forslaget til ny § 5-9 som presiserer at fylkesnemnda kan oppheve vedtak om fratakelse av foreldreansvar dersom det ikke lenger foreligger særlige grunner som tilsier at vedtaket er nødvendig for å ivareta barnet. Politidirektoratet slutter seg imidlertid til Kripos sitt innspill om at en tilbakeføring av foreldreansvaret ikke bør vedtas så lenge barnet bor på sperret adresse. Kripos har uttalt følgende:

Offentlige digitale forvaltningsløsninger vil kunne utnyttes av foreldrene til å ta rede på hvor barnet oppholder seg dersom foreldreansvaret tilbakeføres, fordi innsyn i barns opplysninger i digitale forvaltningsløsninger i stor grad baserer seg på opplysninger om foreldreansvar fra folkeregisteret.

Kapittel 10. Atferdstiltak m.m

I forslag til ny § 6-2 om vedtak om plassering i atferdsinstitusjon uten samtykke videreføres innholdet i dagens § 4-24, men med enkelte begrepsmessige og språklige endringer og presiseringer.

Oslo politidistrikt har i sitt innspill kommet med flere betraktninger knyttet til utfordringer med dagens regelverk fra et politifaglig ståsted. Etter distriktets erfaring er det blant annet utfordrende å håndtere tilfeller der hensynet til samfunnsvern, forhindring av gjentatt kriminalitet av hensyn til barnet, og bruk av tvang blir sammenfallende tema som må avveies mot hverandre.

Slik Politidirektoratet forstår distriktets uttalelse, ønsker Oslo politidistrikt et større fokus på behandling knyttet til rus og helse i fasen for gjennomføring av atferdstiltak. Distriktet ser med bekymring på manglende tvangshjemler hos barnevernet, særlig hva gjelder adgangen til plassering i sikrere institusjoner, men også muligheten til tvungen avrusning, tvungen utredning og tvungen behandling for psykiske lidelser.

Politidirektoratet har merket seg Oslo politidistrikts innspill, men viser til at regjeringen som en oppfølging av regjeringsplattformen har oppnevnt et rusreformutvalg som skal utrede og foreslå en modell for å oppnå formålet med rusreformen, som er å sikre et bedre tilbud til rusavhengige, der ansvaret for samfunnets reaksjon på bruk og besittelse av illegale rusmidler til eget bruk overføres fra justissektoren til helsetjenesten. Politidirektoratet utelukker ikke at dette arbeidet kan være med på å påvirke tilgangen til helsehjelp knyttet til kriminalitet og rusproblematikk i barnevernet, samt krav til barnevernets institusjoner hva gjelder behandlingsperspektivet.

Videre er Politidirektoratet kjent med det pågående arbeidet med utarbeidelsen av Samhandlingsforløp for kartlegging og utredning av psykisk helse og utredning av psykiske helse og rus hos barn i barnevernet etter modell for Pakkeforløp for psykisk helse og rus. Dette arbeidet kan bidra til at barn og unge i barnevernet blir kartlagt og utredet tidlig for sine eventuelle psykiske vansker og rusmiddelproblemer slik at de sikres nødvendig helsehjelp når de har behov for det, i kombinasjon med riktige tiltak fra barnevernet. Et slikt pakkeforløp, allerede fra barnevernet iverksetter undersøkelsessak, kan være med på å dekke de utfordringer som Oslo politidistrikt har spilt inn.

Det vises for øvrig til Oslo politidistrikts innspill, og Politidirektoratet ber departementet vurdere om regelverket får den tilsiktede virkning som tenkt basert på de erfaringer som Oslo politidistrikt viser til.

Til punkt 10.4.4. Plassering i institusjon når det er fare for at barnet kan utnyttes til menneskehandel

Departementet har foreslått en bestemmelse om plassering i institusjon når det er fare for at barnet kan utnyttes til menneskehandel i § 6-4. Bestemmelsens første og andre ledd har følgende ordlyd:

Dersom politiets vurdering og øvrige opplysninger tilsier at det er nærliggende og alvorlig fare for at barnet utnyttes eller kan bli utnyttet til menneskehandel, jf. straffeloven § 257, kan fylkesnemnda treffe vedtak om at barnet skal plasseres i institusjon. (...)

I vedtaket kan det bestemmes at det skal iverksettes beskyttelsestiltak dersom det er nødvendig for å hindre at barnet får kontakt med personer som kan komme til å utnytte barnet til menneskehandel. (...)

Politidirektoratet mener at det bør fremgå klart av forarbeidene hvilke krav som stilles til samarbeid med politiet i denne typen saker og hvilke krav som gjelder til både form og innhold i en vurdering av politiet etter første ledd.

Videre bør § 6-4 andre ledd etter vårt syn også omfatte hindring av kontakt med personer som har utnyttet barnet, og vi foreslår derfor følgende endring:

I vedtaket kan det bestemmes at det skal iverksettes beskyttelsestiltak dersom det er nødvendig for å hindre at barnet får kontakt med personer som *har utnyttet eller* kan komme til å utnytte barnet til menneskehandel.

Kapittel 11. Samvær og kontakt etter omsorgsovertakelse

Til punkt 11.4.2. Rett til samvær

Departementet foreslår en ny § 7-1 om rett til samvær, hvor kretsen av personer som kan få samvær med barnet, utvides til å omfatte søsken barnet har etablert familieliv med. Politidirektoratet støtter innspillet til Kripos som påpeker at det legges til grunn at fylkesnemndas mulighet til å bestemme at foreldrene ikke skal ha rett til å vite hvor barnet er også vil gjelde for søsken og andre nærstående. Det vises til følgende fra Kripos' innspill på side 2 siste avsnitt:

I situasjoner hvor barn har behov for beskyttelse fra foreldrene, vil barnet kunne ha det samme behovet for beskyttelse fra søsken og andre nærstående. I tilfeller som behovet for beskyttelse ikke strekker seg til søsken og andre nærstående, vil det kunne være en risiko for at barnet i en samværsituasjon avslører eget oppholdssted for søsken og/eller andre nærstående. Søsken og andre nærstående vil kunne være sårbare for press fra barnets foreldre for å få informasjon om barnets oppholdssted.

Videre fremkommer det på side 173 at departementet foreslår en lovfesting som presiserer at en person som er ilagt et forbud etter straffeloven § 57 eller straffeprosessloven § 222 a mot å kontakte barnet heller ikke kan få rett til kontakt eller samvær etter barnevernsloven med mindre forbudet gir adgang til samvær. Politidirektoratet støtter en lovfesting knyttet til muligheten for å nekte samvær i de tilfeller det er ilagt besøksforbud. Samtidig er det ønskelig å påpeke at det i en vurdering av samvær også bør ses hen til om politiet gjennomfører etterforskning og det vil være fare for bevisforspillelse. Dette gjør seg særlig gjeldende i de tilfeller politiet er i en initiell etterforskning og faren for bevisforspillelse er stor. Her vil barneverntjenesten ikke sjelden ha behov for å akutt plassere barnet og spørsmålet om samvær aktualiseres. En beslutning om besøksforbud etter straffeprosessloven § 222a er et beskyttelsestiltak, og vil ikke nødvendigvis rette seg mot de situasjonene hvor det foreligger fare for bevisforspillelse knyttet til etterforskningen. Politidirektoratet er derfor av den oppfatning at muligheten til å nekte samvær som følge av ilagt besøksforbud blir for snever.

Politidirektoratet er kjent med at barn med status som fornærmet/vitne i denne typen saker er svært sårbare og lett påvirkelige. Etter direktoratets oppfatning vil det ikke være til barnets beste å bli utsatt for et utilbørlig press, for eksempel opp mot gjennomføring av tilrettelagt avhør der barnet står mellom foreldre og politi. Skal samvær med foreldre nektes, må det foreligge klar hjemmel for et slikt inngrep. Politidirektoratets syn er derfor at ny barnevernslov må omfatte hensynet til bevisforspillelsesfare som et relevant moment å nekte samvær ut i fra. Slik Politidirektoratet ser det, vil dette styrke barneverntjenesten og politiets muligheter til å samhandle på en mer helhetlig måte enn det de har muligheten til etter dagens regelverk. Det henvises i den forbindelse til NOU 2017:12 Svikt og svik, som påpeker nødvendigheten av at etatene samhandler bedre til beste for barnet.

Kapittel 14. Barnevernsinstitusjoner m.m

I tråd med innspillet hva gjelder atferdstiltak i punkt 10, etterlyser Oslo politidistrikt at det etableres institusjoner med bedre sikkerhet enn i dag som er egnet til å faktisk kontrollere barnets bevegelser innenfor institusjonsområdet, slik at barnet ikke kan unndra seg barnevernets omsorg og hjelpetiltak, samt institusjoner som er bedre egnet til å ivareta de få barna med størst hjelpebehov grunnet omfattende kriminalitet, rus og utagering. Distriktet ser at det i enkeltsaker er et stort behov for avrusning, utredning av diagnoser, behandling av psykiske lidelser mv., men at barnevernet ikke har egne institusjoner som tilbyr dette. I praksis ser derfor distriktet at det er liten reell mulighet til å benytte seg av de alternativene som oppstilles i forslag til ny § 6-2 om tvangsplassering i atferdsinstitusjon uten samtykke

Slik Politidirektoratet forstår Oslo politidistrikts innspill, mener distriktet at det ikke hjelper å ha hjemmel i lov til å anvende tvang når man i konkrete saker opplever at vilkårene for å bruke tvang er tilstede, men at tvangsvedtaket ikke følges opp på en god nok måte som følge av at barnevernet ikke har fasiliteter som oppfyller kravet til en tvangsinstitusjon. Politidirektoratet er derfor enig med Oslo politidistrikt i at det bør være en sammenheng

mellom adgangen til å fatte tvangsvedtak og institusjoners mulighet til å følge opp tvangsvedtaket. Dersom det finnes hjemmel for tvang, er det hensiktsmessig at barnevernet har fasiliteter som sørger for at tvangsvedtaket effektueres etter intensjonene for å ilette tiltak mot barnet/ungdommen med tvang.

Kapittel 15. Omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere

Til punkt 15.3. Fjerning av krav om samtykke for oversending av kartleggingsinformasjon ved bosetting

PU er positive til at kravet om samtykke fra barnet for å oversende kartleggingen av barnets situasjon og behov til bosettingsmyndighetene fjernes. PU viser til at dette er i tråd med utlendingsforvaltningens økte satsing på å ivareta barn gjennom hele sakskjeden, blant annet ved overføring av informasjon om barnets situasjon mellom etatene. Å fjerne kravet om samtykke vil bidra til å gjøre det lettere å ivareta barnets beste for alle aktørene i saksprosessen, herunder å fange opp særlige oppfølgingsbehov og sårbarhet hos barnet.

Kapittel 16. Saksbehandlingsregler

Til punkt 16.2. Krav til dokumentasjon

PU mener at det bør vurderes om det i barnets saksmappe hos barnevernsmyndighetene bør inngå oppdatert informasjon om barnet og eventuelt foreldrenes oppholdsstatus i Norge, innenfor de begrensninger som følger av aktuelle bestemmelser om taushetsplikt i forvaltningsloven. Politidirektoratet støtter dette. Som vist til av PU kan dette bidra til å gi barnevernsmyndighetene bedre oversikt over hvilke tiltak som kan være aktuelle å iverksette ovenfor barnet, og at det ikke fattes vedtak i strid med planlagte tiltak fra utlendingsmyndighetenes side.

Til punkt 16.5. Begrensninger i partenes rett til dokumentinnsyn

I høringsnotatet fremholder departementet behovet for en tydeliggjøring av reglene om når det er adgang til å gjøre unntak fra foreldrenes innsynsrett, særlig av hensyn til barnet. Politidirektoratet er enig i behovet for en tydeliggjøring. I punkt 16.5.3.2 foreslår departementet en egen bestemmelse om partsinnsyn og barneverntjenestens informasjonsplikt både for saksbehandlingen i barneverntjenesten og for sakens behandling i fylkesnemnda eller domstolen. Utgangspunktet er full innsynsrett i sakens dokumenter.

Politidirektoratet er enig i at det gis mulighet til å gjøre unntak for partenes rett til dokumentinnsyn. Kripos og Oslo politidistrikt er også positive til unntakene. For saksbehandlingen i barneverntjenesten er det i ny barnevernslov § 12-5 annet ledd foreslått videreført følgende begrensninger i innsynsretten:

1. Partene kan nektes innsyn i sakens dokumenter dersom innsyn kan hindre at barneverntjenesten får gjennomført en undersøkelse
2. Foreldrene kan nektes innsyn på vedtaksstadiet for å beskytte barnet eller andre (utsetter barnet eller andre for skade eller fare)

Politidirektoratet vil påpeke barneverntjenestens behov for samhandling med politiet der det pågår en undersøkelsessak og en etterforskning samtidig i saker som omhandler vold og/eller

overgrep. Dette er, etter direktoratets oppfatning, ikke hensynstatt i verken regelverk eller høringsnotat. Høringsnotatet belyser ikke hvordan politiets behov for å hindre bevisforspillelse skal inkluderes i vurderingen av om det er adgang til å nekte foreldrene innsyn. Dette fremstår uheldig da en ikke kan utelukke at fare for bevisforspillelse i en sak kan gjøre at barnets beste ikke ivaretas på en tilfredsstillende måte. Slik Politidirektoratet ser det, bør hensyn til bevisforspillelse som grunnlag for å nekte innsyn komme til uttrykk i loven.

Videre har departementet ikke foreslått unntaksbestemmelser fra innsynsretten ved sakens behandling i fylkesnemnda eller domstolen. Politidirektoratet er enig i dette utgangspunktet, sett hen til generelle rettssikkerhetsprinsipper. Likevel er direktoratet av den oppfatning at departementet bør vurdere å utrede spørsmålet om det ved fylkesnemndas behandling av akuttsaker vil være mulig i visse tilfeller å begrense innsynsretten under henvisning til at saken er underlagt politiets etterforskning og det eksisterer fare for bevisforspillelse. For eksempel kan en mulig løsning være at politiet gis mulighet til å pålegge fylkesnemnda taushetsplikt knyttet til klausulerte straffesaksdokumenter og/eller dokumenter som barneverntjenesten er pålagt taushetsplikt om etter politiregisterloven § 35 eller straffeprosessloven § 239d femte ledd.

Politidirektoratet er kjent med at det i en initiell fase av en etterforskning kan oppstå konflikt mellom politiets behov for å hindre bevisforspillelse, sett opp mot barneverntjenestens behov for å beskytte barnet ved en akutt plassering. Slik Politidirektoratet ser det, er det uheldig å legge opp til et regelverk som gjør det vanskelig for etatene å samhandle i den konkrete saken på en slik måte at barnet ivaretas på en helhetlig og god måte. For bedre å kunne ivareta våre etaters felles samfunnsansvar for denne gruppen barn, vil Politidirektoratet understreke behovet for å løse denne kjente, praktiske utfordringen, og vi anmoder departementet om å se nærmere på dette.

Til punkt 16.6. Hjemmel til å kreve politiattest for talspersoner mv.

Politidirektoratet støtter departementets forslag til ny § 12-10 tredje ledd om å stille krav om politiattest for talspersoner og personer hos fylkesmannen som fører tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner eller omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år. Dette er roller hvor det ligger til oppgavens formål å etablere tillit til og kontakt med barnet, og oppgaven omfattes dermed klart av et av formålene som berettiger politiattest, jf. politiregisterloven § 37 nr. 7.

Kapittel 17. Taushetsplikt, opplysningsplikt og adgang til å gi opplysninger

Statens barnehus har fremholdt at vold mot barn har så store konsekvenser for barnet selv og samfunnet for øvrig at hensynet til å sikre at barn får nødvendig hjelp bør innebære at terskelen for opplysningsplikt til politiet bør senkes.

Kripos fremholder i samme retning følgende i sitt høringsinnspill:

Så vidt vi kan se er dermed ikke barnevernet pålagt en tilsvarende plikt som politiet – om å gi nødvendig informasjon av eget tiltak. Dette er etter Kripos' oppfatning uheldig. Det burde i en ny barnevernslov fremgå en klar varslingsplikt for barnevernet overfor politiet.

Politidirektoratet er enig i at konsekvensene av vold og seksuelle overgrep mot barn er store og at terskelen for at barnet får nødvendig hjelp skal være lav. Slik Politidirektoratet ser det, er imidlertid den lovmessige adgangen til å varsle politiet god. Direktoratet oppfatter at utfordringen ofte ligger i hvordan regelverket forstås og utøves i praksis. Etter Politidirektoratets syn, vil gjennomgangen som er gjort i forbindelse med ny barnevernlov kunne bidra til en mer enhetlig forståelse av regelverket. Det antas videre at arbeidet med Nasjonale retningslinjer for samarbeid mellom politiet og barneverntjenesten, samt utarbeidelsen av en veiledning knyttet til utøvelsen av hvordan taushetsplikt, opplysningsplikt mm. praktisk forstås, vil bidra til å klargjøre regelverket, og bidra til en mer enhetlig praksis for varsling til politiet fra barnevernet. Det nevnes også i denne forbindelse at Justis- og beredskapsdepartementet har gitt Nasjonalt Kunnskapssenter mot vold, traumatisk stress og suicidalitet (NKVTS) i oppdrag å utarbeide kampanje knyttet til avvergingsplikten. Kampanjen er ventet lansert høst 2019. Materialet finnes på www.plikt.no.

I forbindelse med arbeidet med å utarbeide Nasjonale retningslinjer for politiet og barneverntjenestens samarbeid i saker om vold og seksuelle overgrep er Politidirektoratet blitt kjent med en utfordring som etter vårt syn bør adresseres. Dette gjelder den praktiske anvendelsen av dagens barnevernlov § 6-4 andre ledd (barneverntjenestens adgang til å pålegge politiet å gi opplysninger). Utfordringen gjelder særlig i de tilfeller der barneverntjenesten har behov for opplysninger raskt i forbindelse med akutt plassering av barnet, samtidig som politiet er i en initiell etterforskning, og faren for bevisforspillelse er stor.

I slike tilfeller vil påtalemyndigheten i politiet kunne ha behov for å klausulere straffesaksdokumenter med hjemmel i straffeprosessloven § 242. Denne bestemmelsen retter seg mot partene i en straffesak og ikke mot barneverntjenesten. Likevel vil klausulering av straffesaksdokumenter kunne få betydning for samhandlingen mellom barneverntjenesten og politiet i de tilfeller der etatene har parallelle saksforløp.

Politidirektoratet antar at politiet i hovedsak løser dette ved å utlevere opplysningene, men pålegger barneverntjenesten taushetsplikt i medhold av politiregisterloven § 35 annet ledd og/eller straffeprosessloven § 239d femte ledd. Slik Politidirektoratet forstår det, vil da barneverntjenesten være forhindret fra å benytte disse opplysningene i forbindelse med fylkesnemndas behandling av et akuttvedtak. Etter det opplyste vil dette skape utfordringer for barneverntjenestens mulighet til å ivareta barnets beste.

Politidirektoratet viser for øvrig til at pålegg om taushetsplikt kun er ment å gjelde for en kortere periode og skal oppheves når faren for bevisforspillelse ikke lenger foreligger. Slik Politidirektoratet ser det, vil det være en fordel om disse praktiske tilfellene kommenteres i forarbeidene til ny barnevernlov for å bidra til en synliggjøring for barneverntjenesten, herunder en tydeliggjøring av hvordan barneverntjenesten skal forholde seg til taushetsplikten, både som følge av politiregisterloven § 35 annet ledd og straffeprosessloven § 239d femte ledd. Problemstillingene nevnt her knyttet til opplysningsplikt til barnevernet i situasjoner der bevisforspillelsesfaren er stor, har en nær sammenheng med spørsmål om partenes rett til dokumentinnsyn, og vi viser for øvrig til våre innspill til punkt 16.5 om begrensninger i partenes rett til dokumentinnsyn over.

Forslag til ny barnevernlov §§ 13-2 og 13-4 om meldeplikt til barneverntjenesten og barnevernets adgang til å pålegge andre å gi opplysninger viderefører på langt vei gjeldende barnevernlov § 6-4, som ble endret ved ikrafttredelse av 1. juli 2018. Politidirektoratet avga i forbindelse med denne endringen høringssvar i brev av 05.12.2016. I forbindelse med denne

høringen påpekte Oslo politidistrikt noen praktiske problemstillinger og uklarheter knyttet til § 6-4, særlig i tilknytning til saksbehandlingen fra barnevernsmyndighetenes side. Distriktet viser til flere av de samme innspillene i denne høringsrunden.

Oslo politidistrikt påpeker blant annet at det å pålegge "enhver" opplysningsplikt passer dårlig for andre offentlige etater. Distriktet viser til at informasjonen som etterspørres er politiets, og ikke den enkelte ansattes. Det vises også til at adgangen til utlevering er strengt regulert, og at vurderingen knyttet til utlevering kan være krevende, samt at arbeidsgiver må kunne mene noe om hvem som best kan gi informasjon. Politidirektoratet er usikre på hva Oslo politidistrikt sikter til, da det ser ut til å ha skjedd en sammenblanding mellom forslag til ny § 13-2 og § 13-4. Slik Politidirektoratet ser det, løses problemstillingen distriktet skisserer knyttet til barnevernets pålegg om å gi opplysninger i forslaget til ny § 13-4. I denne bestemmelsen er ikke kravet "enhver", men "offentlig myndighet", slik distriktet foreslår. For det tilfelle at Oslo politidistrikt har omtalt meldeplikten til barnevernet av eget tiltak, jf. forslag til ny § 13-2, støtter Politidirektoratet at plikten fortsatt skal påhvile "enhver" under henvisning til faren for at ansvaret for meldeplikten pulveriseres, og at rettssikkerhet for barnet blir dårligere.

Oslo politidistrikt viser videre til at barnevernets adgang til å gi pålegg om å gi "nødvendige" opplysninger som ellers er undergitt taushetsplikt er videreført i ny lov. Distriktet etterlyser, slik Politidirektoratet oppfatter det, tydeligere saksbehandlingsregler for barnevernets pålegg om utlevering. Politidirektoratet støtter dette, og som vist til i vårt høringssvar av 05.12.2016 mener vi at angivelse av formkrav ved pålegg om opplysningsplikt bør fremgå av lov eller forskrift. For øvrig erkjenner vi at Oslo politidistrikts innspill knyttet til behov for fremgangsmåte i stor grad er med på å understreke vårt syn nevnt ovenfor om behovet for avklaring av hvilken bestemmelse (dagens barnevernlov § 6-4 andre ledd eller politiregisterforskriften § 9-6 nr. 7) som skal ha forrang. Det er vanskelig å avklare prosedyrer for utlevering når man ikke vet hvilket regelsett som gjelder.

Kapittel 18. Behandling av saker i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Til punkt 18.7.2. Begrensninger i retten til dokumentinnsyn

Under henvisning til Kripos sitt innspill støtter Politidirektoratet forslaget om at det gjøres unntak fra partenes rett til dokumentinnsyn når det er nødvendig for å beskytte anonyme vitner eller opplysninger som kan avsløre barnets oppholdssted når barnet bor på sperret adresse. Som Kripos skriver i sitt innspill på side 3 sjettede avsnitt kan en slik adgang til å nekte dokumentinnsyn være avgjørende for å holde barnets oppholdssted skjult når det er nødvendig.

Kapittel 19. Kommunens og barneverntjenestens ansvar og oppgaver

Punkt 19.4. Barneverntjenestens samarbeidsplikt

Politidirektoratet har merket seg departementets utsagn under punkt 19.4.3.3. Anmodningsvedtak nr. 597 – samarbeid mellom barnevern og politi:

Politidirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet er i ferd med å utarbeide Nasjonale retningslinjer for samarbeid mellom politiet og barneverntjenesten ved mistanke om vold og overgrep i nære relasjoner. Retningslinjene skal blant annet gi nærmere veiledning om når og hvordan barneverntjenesten skal gi opplysninger til

politiet. Retningslinjene skal også behandle spørsmål om når og hvordan barnevernet kan dele informasjon og snakke med foreldre uten å forspille bevis.

Politidirektoratet vil påpeke at de anbefalinger som gis i Nasjonale retningslinjer for samarbeid mellom politiet og barneverntjenesten må ha hjemmel i lov. Det er derfor avgjørende at overordnede hensyn som for eksempel spørsmål om forrang, dokumentinnsyn mm., avklares i ny barnevernslov, ev. kommenteres/avklares i lovens forarbeider. Se for øvrig våre innspill under punkt 11, 16.5 og 17. Politidirektoratet deler derfor ikke departementets syn i at en generell bestemmelse om samarbeidsplikt i ny barnevernslov og Nasjonale retningslinjer for samarbeid mellom politiet og barneverntjenesten samlet løser de utfordringene praksisfeltet står overfor.

Barnehusene har påpekt behovet for en mer detaljert lovgivning knyttet til samarbeidet mellom politi og barneverntjeneste i denne typen saker. Særlig fremheves behovet for lovmessige avklaringer knyttet til reglene om tilrettelagte avhør, jf. straffeprosessloven § 239 flg. med tilhørende forskrift om tilrettelagt avhør. Her gis barneverntjenesten konkrete oppgaver både i forkant, under og i etterkant av et tilrettelagt avhør. Politidirektoratet er enig med barnehusene i at barneverntjenestens rolle i forbindelse med gjennomføring av tilrettelagte avhør bør forankres i forbindelse med utarbeidelse av ny barnevernslov. Med bakgrunn i departementets behov for en forenkling av barnevernsloven, foreslår Politidirektoratet at samarbeid knyttet til gjennomføring av tilrettelagt avhør kommenteres nærmere i lovens forarbeider. Dette vil etter Politidirektoratets syn gi en bedre forankring til arbeidet med Nasjonale retningslinjer for samarbeid mellom politiet og barneverntjenesten.

Punkt 19.7. Plikt til å kontakte politiet ved flytting av barn til sperret adresse

I tråd med Kripos og Oslo politidistrikt sine innspill støtter Politidirektoratet innføringen av en plikt for barneverntjenesten til å kontakte politiet når de flytter trusselutsatte barn til sperret adresse. Politiet skal vurdere barnets sikkerhet og er avhengig av å bli varslet før barnet flyttes, slik at politiet kan informere barnevernet dersom plasseringen av barnet anses sikkerhetsmessig uegnet. Det vil videre være en fordel for politiet å kjenne adressen til trusselutsatte barn, slik at politiet kan utarbeide beredskapsplan i samarbeid med barnevernet, samt som Oslo politidistrikt viser til, eventuelt iverksette beskyttelses- eller sikkerhetstiltak utover de tiltak som er iverksatt av barnevernet.

Med hilsen

Håkon Skulstad
assisterende politidirektør

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi: Justis- og beredskapsdepartementet